

Manuel de santé en Pol
Daama móó dya ne ndéy

1-Kpámák kira Madúkú

Ménínkí Serma cɛŋ mwán kuki déé Madúkú céndímá tɛpkí déé. Serma bémá muti ayéglɔ be lómrí mbey pɔmbó nye díko ndá sé ne be buti méti né ngómná tám muti meriŋ ní lómrí pɔmbó ne abááta títedí. Madúkú, yéé, nye béko muti asá lómrí pɔmbó ne biderí dilá nyúri déé. BÉ myadí díko kwáá tén dábí bubuya ní mbey pɔmbó dábí. Myaa déé díko sá bwán cosi déé khiŋ khiŋ, nye dím ndá akasí kwáŋgi we bwán sukúl. Bá dábí béko ne bwán ná akukó ya ndá, khiŋdi ríksháátó.

Ndɔŋ díímá be tó atúmbó yá béko be adumă mbosi awola ywɔ. BÉ díímá bɔɔ **mbosi ayɔŋ**, írye khúmbɔ, ndá ne be írye bubú mbosi. Bírye díiko be ne nyúri teyá, Tén ryé asá lómrí ta lem dábí dí dya díkó bé delá ne be. Serma díkó ké níno Madúkú, mă, nye béko máyan, sɔɔ déé teendi. Ne asídí abey kira déé, nye téymá apyáálá ne nye: “We lépóm we máá ne bín pɛ bɔɔ túkí nán hé? Me ne anínó né í ne be mam rye we dí yan sá ní asú akɔɔ yé, ká dúsí we ní asambóká phaambí be mbosi bá dí we ké.”

“We né abwá lépó né yâ?” Píká Madúkú. Serma dí jăy né “Sá ká bísé ryâ sámbá” nye díímá sá ndem né nye síki.

Í béko ne be bɔtí phě riŋlá kira, be bɔti kwámó tha phapa, be fép, be pési jóbí ne be írye bubú mam búdí, saŋgyá ne be kɔɔ phumɔ ne be írye mam búdí dí tó se ní kisin.

Seelá be búdí ké ywɔ dí riŋlá njébo dɔɔ. We ne ânínó be khiŋ, dŋm, be thímbi, pó ne be péésí ké ywɔ? Dwá bendɔ, dwá sulɔ me ne ânínó né be búdí ke ne adulɔ tɔɔ be kó! Ye we ne ajú nán né be kó ne be khiŋ ne ádulɔ be mbosi?”

“Ndá ndě í ní ffăŋ rúbí?” Serma dí jí ké, ne atála.

We ne anínó be bódí phě ne medúbó tó ké í ní ninyɔɔ adakɔ be dum. We lépóm we máá né éé? Tína lɛ, jú nán né í ní be dŋm yă nán ké ndí dí ywéná mbosi ayɔŋ. Ma Yă we dí jébo buti pɛŋsá dɔ sekí kiko pé njébo dɔ?

“Seelá be kwănkê . Jeŋgi kwă ayaa túkí ne burka. Í móó bé dí sídí adě be búti kwă, be aká sí karbo kólɔ débí dɔ, ndá níná lɛ tína móó wé dí bală adě be mebí dɔɔ! yá ha sa dí láá ne awě we mbosi.”

-Ábye! Bise sá nde?

-Be kwă békí jă ne njébo. Púso yă, sáká búrka jeŋgi déé.

-Ye ne ásáŋgá né phaandó ke kwáá be tán, ndá be khiŋ abeŋgá jă. Ní móó ya, me ne atákí nán né be lɛŋ atúmbó dɔɔ pɔ ywii be mbó ató kwă. Yá ha yéé ne făŋ fí rúbí abe ne ninyɔɔ daama.

-Me bɔɔ gwɔ. Me ásáŋgá mbéndé wátó ní asú be lɛŋ atúmbó dám.

-Í nwă. Ndá né medúbó ne sɔbo ke sáŋdí dɔbo ywɔ ní mbé kwă.

-Me ásáŋgá nán

-Í ne írye mam ya wé ne khuriká sá. We túkí nɔ be búdí be débí ywɔ dí tó kisin saŋgi móó wátó? Yá ha si lă bulso thémó pɔmbó. We ábeŋgé ne be făŋ be ká njámbí, í ndá nwă ne be débí adelsó bise.